

SCHRIJFTELIJKE VRAGEN over het gebruik van algoritmes door de gemeente Den Helder

Den Helder 22 januari 2025

Geacht college,

Hierbij stellen wij, de fracties van Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp en de PVV, de volgende vragen over het gebruik van algoritmes binnen de gemeente Den Helder. Wij vragen uw aandacht voor de transparantie, rechtmatigheid en ethische aspecten van het gebruik van dergelijke technologieën.

Vragen:

- Maakt de gemeente Den Helder gebruik van algoritmes, bijvoorbeeld in het kader van sociale controle, fraudepreventie of risicoprofilering? Zo ja, voor welke specifieke doeleinden worden deze algoritmes gebruikt?
- Hoe vaak heeft de gemeente algoritmes ingezet, en wat waren de resultaten van deze inzet?
- Zijn de inwoners, op wie deze algoritmes van toepassing zijn, geïnformeerd over het gebruik ervan en de impact op hun situatie?
- Is de gemeente Den Helder geregistreerd in het Algoritmeregister, waarin overheden transparantie verschaffen over hun gebruik van algoritmes? Zo nee, waarom niet?
- Worden de algoritmes die de gemeente gebruikt, onafhankelijk getoetst op ethische aspecten, zoals privacybescherming en non-discriminatie?
- Hoe waarborgt de gemeente dat het gebruik van algoritmes voldoet aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en andere wet- en regelgeving?
- Hoe informeert het college de gemeenteraad over het gebruik van algoritmes? Vindt u dat de gemeenteraad voldoende inzicht heeft in de toepassing van deze technologieën?
- Welke waarborgen heeft het college ingebouwd om te voorkomen dat inwoners van onze gemeente onterecht geprofileerd of benadeeld worden door het gebruik van algoritmes?

Uitleg over algoritmes en hun toepassing:

Een algoritme is een reeks instructies die door een computer wordt gevolgd om specifieke taken uit te voeren, zoals het analyseren van gegevens om patronen te herkennen. In een gemeentelijke context worden algoritmes vaak ingezet voor het opsporen van bijstandsfraude, het voorspellen van zorgbehoeften of het verbeteren van de leefbaarheid in wijken.

Uit onderzoek blijkt dat diverse Nederlandse gemeenten voorspellende systemen en algoritmes gebruiken, bijvoorbeeld om risicoprofielen van bijstandsontvangers te maken. Hoewel dit in theorie de efficiëntie kan verbeteren, zijn er ook ethische risico's, zoals inbreuk op privacy of ongelijke behandeling van inwoners. Daarom is het belangrijk dat gemeentes transparant zijn over het gebruik van algoritmes.

Om deze transparantie te bevorderen, is het Algoritmeregister in het leven geroepen, waarin overheden informatie publiceren over de algoritmes die zij gebruiken. Dit register is een belangrijke stap richting meer openheid, maar niet alle gemeenten nemen hieraan deel, en deelname is nog niet verplicht. De vier grote gemeenten lopen hierin voorop, terwijl andere gemeentes achterblijven.

Standpunt van Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp en de PVV :

Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp en de PVV staat voor een mensgericht beleid, waarbij inwoners niet onterecht als potentiële fraudeurs worden behandeld. Wij geloven dat vertrouwen en menselijke maat centraal moeten staan in de relatie tussen de overheid en haar inwoners. Het gebruik van algoritmes om inwoners te screenen of risicoprofielen op te stellen, druist in tegen onze kernwaarden.

De recente geschiedenis, zoals de schrijnende voorbeelden uit de kindertoeslagaffaire, heeft laten zien hoe misbruik van geautomatiseerde systemen en profileringsmethoden kan leiden tot onrecht, discriminatie en wantrouwen jegens de overheid. In die affaire werden mensen op basis van kenmerken geprofileerd en onterecht bestempeld als fraudeur, met desastreuze gevolgen voor gezinnen en individuen.

Wij pleiten daarom voor uiterste terughoudendheid in het gebruik van algoritmes, zeker wanneer deze onvoldoende transparant of menselijk gecontroleerd worden. Behoorlijk Bestuur en de PVV stelt dat overheidsbeleid gebaseerd moet zijn op vertrouwen in plaats van wantrouwen. Het uitgangspunt moet zijn dat mensen eerlijk handelen totdat het tegendeel bewezen is, niet andersom als potentieel fraudeurs behandeld worden.

Bovendien wijzen wij erop dat het gebruik van algoritmes grondrechten kan schaden, zoals privacy en gelijkheid. De gemeente heeft de plicht om deze rechten te respecteren en een samenleving te creëren waarin inwoners zich veilig en gerespecteerd voelen. Wij zullen ons daarom blijven inzetten voor een gemeente die verantwoordelijkheid neemt voor haar inwoners en die technologie enkel gebruikt als het bijdraagt aan verbetering, niet aan controle of wantrouwen.

Met deze vragen en standpunten hopen wij een constructieve dialoog op gang te brengen over het gebruik van algoritmes in de gemeente Den Helder. Wij vertrouwen erop dat het college deze zorgen serieus neemt en ons tijdig en volledig informeert over de stand van zaken.

Sylvia Hamerslag,

Behoorlijk Bestuur voor Den Helder en Julianadorp

F. Feeburg,

Partij voor de Vrijheid (PVV)